«ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ- ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ- ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ»

Δρ.Ν. Άρτεμις Αναγνώστου–Δεδούλη
Πρόεδρος ΕΠΚΟΔΙ[i]
Γεν. Δ/ντρια Υπ. Απασχόλησης
& Κοινωνικής Προστασίας

Εισαγωγή

Υπό την πίεση των οικονομικών δεδομένων τις τελευταίες δεκαετίες με αρχή την δεκαετία του 90 στην προσπάθεια να αντιμετωπιστούν οι συνεχώς αυξανόμενες δαπάνες του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης άρχισε ένας κύκλος μεταρρυθμιστικών παρεμβάσεων στο ασφαλιστικό σύστημα και μια σειρά νόμων είδαν το φως της δημοσιότητας με προτελευταίο το ν.3655/08 γνωστό ως νόμο Πετραλιά και τελευταίο το νόμο 3863/2010 γνωστό ως νόμο Λοβέρδο-Κουτρουμάνη.

Ο ν. 3655/08 δεν έλυσε τον ασφαλιστικό πρόβλημα, δεν αντιμετώπισε ούτε την βιωσιμότητα του συστήματος ούτε την επάρκεια των συντάξεων. Επέφερε μόνον διοικητικές αλλαγές στο οργανωτικό σχήμα της κοινωνικής ασφάλισης.

Έτσι ταχύτατα οδηγηθήκαμε υπό τη πίεση και του ΜΝΗΜΟΝΙΟΥ στη τελευταία ασφαλιστική μεταρρύθμιση.

Ο ν.3863/10 κλήθηκε να απαντήσει στα δύο μεγάλα ζητήματα την επάρκεια των συντάξεων και τη βιωσιμότητα του συστήματος. Στην επάρκεια απάντησε με δραστικές περικοπές παροχών και μετακύληση των προβλημάτων στις μελλοντικές γενεές, ακολουθητέα πρακτική όλων των ασφαλιστικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα, και έτσι φαίνεται να εξασφαλίζεται η ς βιωσιμότητα του συστήματος έως το 2060.

Εκείνο το οποίο όλες σχεδόν οι ασφαλιστικές μεταρρυθμίσεις απέφυγαν συστηματικά είναι η ενιαία και καθολική μεταρρύθμιση του συνόλου του ασφαλιστικού συστήματος ο εξορθολογισμός του, η οριοθέτηση των πυλώνων ασφαλιστικής προστασίας. Η απουσία αντιμετώπισης της επικουρικής ασφάλισης, η εγκατάλειψη του δεύτερου πυλώνα είναι περισσότερο από εμφανής. Η τελευταία μεταρρύθμιση περιορίστηκε σε μία και μοναδική διάταξη για την επικουρική ασφάλιση, του άρθρου 15 σύμφωνα με την οποία η μέριμνα της Πολιτείας εξαντλείται στην εκπόνηση αναλογιστικών μελετών στα κατ’ ιδίαν επικουρικά ταμεία και στις αντίστοιχες μειώσεις των ποσών των συντάξεων. Οι εξελίξεις όμως τρέχουν με τέτοιους ρυθμούς που ήδη, πριν κάν ολοκληρωθούν οι αναλογιστικές μελέτες (παρά μόνο στο

ΕΤΕΑΜ και ΤΕΑΔΥ), σύμφωνα με το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα εκπονείται νομοθετική διάταξη για κλιμακωτές μειώσεις κατά 3% και πλέον στις επικουρικές συντάξεις, ενώ σημαντικές μειώσεις γύρω στο 10% και 15% προβλέπονται για τα ταμεία που χορηγούν εφάπαξ παροχές και επί πλέον επιβολή εισφοράς επί των καταβαλλομένων συντάξεων γύρω στο 2% για τους ήδη συνταξιούχους υπέρ των ταμείων αυτών.

Το ερώτημα λοιπόν, ποιο είναι το μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης και ποια είναι η λύση του, εξακολουθεί διαχρονικά να παραμένει επίκαιρο. Στο πρόβλημα αυτό η επαγγελματική ασφάλιση αποτελεί την εναλλακτική λύση; Γιατί η επαγγελματική ασφάλιση προωθείται στα κράτη μέλη της ΕΕ; Για ποιους λόγους θεσπίστηκε στην Ελλάδα και ποιος ο βαθμός ανάπτυξή της;

Στα ερωτήματα αυτά και μέσα στο χρονικό όριο που μας έχει τεθεί θα προσπαθήσουμε να εστιάσουμε την σημερινή μας εισήγηση.

Η Ευρωπαϊκή προβληματική του θεσμού

Από την πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1974 κάτω από την πίεση της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, του διεθνούς ανταγωνισμού, την πίεση του δημογραφικού προβλήματος της ανεργίας, και των αυξανόμενων δαπανών κοινωνικής προστασίας, κατέστη αντιληπτό, ότι τα δημόσια συστήματα συνταξιοδότησης δεν μπορούν να επιβιώσουν με την παρούσα τους μορφή.

Τα κράτη μέλη προσπαθούν να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα των δημόσιων συνταξιοδοτικών συστημάτων, εισάγοντας κατά κανόνα δυσμενείς μεταρρυθμίσεις[ii] στις δημόσιες συντάξεις και μειώνοντας το επίπεδο συνταξιοδοτικής προστασίας (και στην Ελλάδα).

Τα κράτη μέλη λοιπόν λαμβάνοντας υπόψη την απειλή που τίθεται στις συντάξεις εξαιτίας κυρίως προβλεπόμενων των δημογραφικών αλλαγών[iii] πέρα από τα δυσμενή μέτρα, επιχειρούν να απαντήσουν στην δημογραφική πρόκληση και την αυξανόμενη ανεργία με την ενίσχυση και ανάπτυξη των συστημάτων επαγγελματικής ασφάλισης (συστήματα του δεύτερου πυλώνα[iv]), ενώ η Ε.Ε[v] αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και μια σειρά νομοθετικών πράξεων για την ενίσχυση, την προώθησή και την διασφάλιση ενός σταθερού νομικού πλαισίου[vi] ώστε να αναπτυχθούν τα συστήματα αυτά με ασφάλεια δικαίου.

Αλλά τι είναι τα συστήματα αυτά του δεύτερου πυλώνα τι είναι η επαγγελματική ασφάλιση;

Η επαγγελματική ασφάλιση κατά κανόνα χορηγεί συμπληρωματικές παροχές, και οργανώνεται κατά επαγγελματική κατηγορία ή κλάδο εργαζομένων[vii] και λειτουργεί με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα σε αντιδιαστολή με το δημόσιο σύστημα που

λειτουργεί με βάση το διανεμητικό. Τούτο αποτελεί και τη βασική τους διαφορά.

Η επαγγελματική ασφάλιση και γενικότερα τα συστήματα του δεύτερου πυλώνα δεν αποτελούν πανάκεια για την αντιμετώπιση των δυσκολιών που προκαλούν οι δημογραφικές αλλαγές, ωστόσο κρίνεται ότι τα μικτά συστήματα διασφαλίζουν περισσότερο το τελικό ύψος των συντάξεων από ότι τα αμιγή διανεμητικά ή κεφαλαιοποιητικά συστήματα διότι το καθένα από αυτά έχει άλλο βαθμό οικονομικής εγγύησης, κινδύνου και απόδοσης και άλλη κοινωνική αποτελεσματικότητα και ρόλο.

Αλλά μέσω των συμπληρωματικών συστημάτων ασφάλισης και στα πλαίσια της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων εξυπηρετείται και ένας επί πλέον στόχος. Η ανάπτυξη και η προώθηση της κοινοτικής κεφαλαιαγοράς[viii].

Έχοντας λοιπόν υπόψη η Επιτροπή την κοινωνική σπουδαιότητα των συνταξιοδοτικών αυτών συστημάτων αλλά συγχρόνως το ρόλο και τη σπουδαιότητα για τους ασφαλισμένους και την ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά της ασφαλούς επένδυσης και απόδοσής των κεφαλαίων τους, εξέδωσε την οδηγία 2003/41/ΕΚ/3- Ιουνίου 2003 «για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών» προκειμένου να εξασφαλίσει ένα ασφαλές νομικό περιβάλλον λειτουργίας τους. Με την οδηγία αυτή ρυθμίζονται θέματα προληπτικής εποπτείας των ταμείων, επενδυτικοί κανόνες για ασφαλή τοποθέτηση των κεφαλαίων και άρση των εμποδίων για διασυνοριακές τοποθετήσεις.

Η ομαλή και απρόσκοπτη λειτουργία των κεφαλαιοποιητικών συστημάτων βασίζεται κατά κύριο λόγο στις αποδόσεις των επενδύσεών τους. Με δεδομένο λοιπόν το εθνικό και διεθνές αρνητικό οικονομικό περιβάλλον να γίνεται ασφυκτικό και την αφερεγγυότητα και την αναξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος την πρωτοφανή κρίση των χρηματιστηρίων το ερώτημα που προβάλλεται αμείλικτα σήμερα είναι, ποια η τύχη των επαγγελματικών συστημάτων ασφάλισης σε περιόδους ύφεσης της οικονομίας και χρηματοπιστωτικής κρίσης και πως διαγράφεται το μέλλον των συντάξεων που υπόσχονται. Πόσο αξιόπιστα και φερέγγυα είναι σε σχέση πάντα και με το δημόσιο σύστημα.

Ερώτημα το οποίο πιστεύουμε θα απαντηθεί στη σημερινή ημερίδα.

Η Ελληνική οπτική

Η Ελλάδα είναι από τις τελευταίες χώρες που εισήγαγε το θεσμό της επαγγελματικής ασφάλισης με τα άρθρα 7 και 8 του ν. 3029/02[ix].

Είναι ενδεχομένως γνωστές οι βασικοί κανόνες λειτουργίας τους. Τα ιδρυόμενα ταμεία αποτελούν ν.π.ι.δ., λειτουργούν σε προαιρετική βάση ιδρύονται ανά επιχείρηση ή κλάδο ή, κλάδους εργαζομένων με πρωτοβουλία των εργαζομένων ή, των εργοδοτών η με πρωτοβουλία των αυτοαπασχολουμένων ή, των αγροτών. Τα ελάχιστα μέλη-ασφαλισμένοι, που προβλέπονται για να ιδρυθούν απαιτείται να είναι 100 ασφαλισμένοι. Ιδρύονται με συμβολαιογραφική πράξη και τελούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας από το οποίο ασκείται έλεγχος νομιμότητος και, από τη Ε.Α.Α. από την οποία ασκείται έλεγχος και εποπτεία για την οικονομική λειτουργία και βιωσιμότητα τους. Στο καταστατικό τους προβλέπονται οι ειδικότεροι όροι λειτουργίας των. Οι διαδικασίες που απαιτούνται για τη ίδρυσή τους είναι απλές και σύντομες.

Από την έναρξη ισχύος του νόμου μέχρι σήμερα ο θεσμός έχει διανύσει ένα πλήρη κύκλο επτά ετών. Έχουν εκδοθεί όλες οι διοικητικές πράξεις[x] που προβλέπει ο νόμος 3029/02, πλην των ειδικών ρυθμίσεων για το φορολογικό καθεστώς. Έχουν ιδρυθεί εννέα ταμεία, το Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης των εργαζομένων στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών[xi], το Επαγγελματικό Ταμείο Ασφάλισης Οικονομολόγων[xii,] το Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Προσωπικού ΕΛ.ΤΑ[xiii,]τα οποία χορηγούν εφάπαξ παροχές και το Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Γεωτεχνικών[xiv,] το οποίο χορηγεί εφάπαξ και περιοδικές παροχές(σύνταξη), το «Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης προσωπικού ΚΑΖΙΝΟ[xv]» το οποίο χορηγεί εφάπαξ και εν γένει αποζημιώσεις από τον κλάδο αλληλεγγύης, Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Ελεγκτών Εναέριας Κυκλοφορίας Ελλάδος[xvi], το Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Ελληνικού Τμήματος Διεθνούς Ενώσεως Αστυνομικών[xvii], το Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Προσωπικού των Εταιρειών JOHNSON & JOHNSON ΕΛΛΑΣ ΑΕΒΕ και JANSSEN-CILAG ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΑΕΒΕ-Ν.Π.Ι.Δ.[xviii], το Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Προσωπικού ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ Ν.Π.Ι.Δ[xix]

Ο απολογισμός της πρώτης πλήρους επταετούς λειτουργίας του θεσμού με την ίδρυση εννέα ταμείων με σύνολο ασφαλισμένων 51.272 περίπου[xx] που αντιστοιχεί στο 1% [xxi] δεν είναι ενθαρρυντική με βάση τα αριθμητικά στοιχεία των ασφαλισμένων και όχι τον αριθμό των ταμείων που έχουν ιδρυθεί.

Ποιοι είναι οι λόγοι που επιδρούν ανασταλτικά στην ανάπτυξη τους;

Αρκετές απόψεις και αιτιάσεις προβάλλονται για τους λόγους που εμποδίζουν την ανάπτυξη του θεσμού, που εστιάζονται στο ότι, το νομικό πλαίσιο του θεσμού δεν είναι επαρκές και απαιτούνται τροποποιήσεις και προσθήκες όπως :

1ον το ότι ο αριθμός των 100 ασφαλισμένων που προβλέπεται πρέπει να καταργηθεί και να μειωθεί στα 5 άτομα[xxii].

2ον ότι η νομική προσωπικότητα που προβλέπει ο ν. 3029 /02 αποτελεί αγκύλωση και τροχοπέδη για την ανάπτυξή τους και ότι η δυνατότητα να λειτουργήσουν τα ΤΕΑ ως λογαριασμοί ή pension funds θα έδινε δυναμική ώθηση στον θεσμό.

3ον το ότι δεν έχει ακόμη νομοθετηθεί[xxiii] το φορολογικό πλαίσιο αντιμετώπισης των Τ.Ε.Α. και οι εγκύκλιες διαταγές και τα δημόσια έγγραφα[xxiv] των αρμοδίων υπηρεσιακών οργάνων του Υπουργείου Οικονομικών και η σημερινή ακολουθητέα τακτική δεν παρέχουν ασφάλεια δικαίου και δεν αποτελούν κίνητρο και να αναπτυχθούν τα Τ.Ε.Α.

4ον η μη δραστηριοποίηση των Ασφαλιστικών Εταιρειών στο χώρο της επαγγελματικής ασφάλισης[xxv].

Όλα αυτά ενδεχομένως να αποτελούν προβλήματα του θεσμικού πλαισίου και ενδεχομένως να απαιτούν διαφορετικές προσεγγίσεις από της ομιλούσας, όμως τα παραπάνω δεν αποτελούν τους βασικούς λόγους, τις κύριες αιτίες επιβράδυνσης ανάπτυξης του θεσμού.

Οι βασικοί και ουσιώδεις λόγοι που αποτελούν ανατρεπτικούς παράγοντες για την ανάπτυξη του θεσμού, συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Πρώτον: Η σημερινή οργανωτική και λειτουργική δομή της κοινωνικής ασφάλισης στην χώρα μας δεν αφήνει περιθώρια ανάπτυξης επαγγελματικών συνταξιοδοτικών ταμείων. Και τούτο διότι ήδη η, δημοσίου δικαίου, υποχρεωτική, διανεμητικού χαρακτήρα επικουρική ασφάλιση καλύπτει σχεδόν το σύνολο των εργαζομένων. Έτσι δεν καταλείπεται νομικό και πραγματικό κενό για την ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης.

Επιπλέον το σύνολο του ποσοστού των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλεται για κύρια και επικουρική ασφάλιση από εργοδότες και εργαζόμενους είναι τόσο υψηλό και επιβαρύνει τόσο το εργατικό κόστος των επιχειρήσεων και την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων, που επίσης δεν αφήνει περιθώρια να κινηθεί επί πλέον ποσοστό προς την επαγγελματική ασφάλιση.

Η πεποίθηση που έχει καλλιεργηθεί στους εργαζόμενους και στους συνδικαλιστικούς τους φορείς ότι, η επικουρική ασφάλιση απολαμβάνει της προστασίας και της οικονομικής εγγυήσεως του κράτους, αποτελεί ανατρεπτικό παράγοντα για να διερευνηθούν οι δυνατότητες που ανοίγονται με το νέο θεσμό μέχρι τις πρόσφατες εξελίξεις τουλάχιστον..

Δεύτερον και σημαντικότερο οι πολιτικές επιλογές.

Ο θεσμός θεσπίστηκε το 2002 επί διακυβερνήσεως ΠΑΣΟΚ. Μετά την εισαγωγή του θεσμού το 2002 οι επόμενες κυβεερνήσεις και

της Ν.Δ και του ΠΑΣΟΚ δεν ενστερνίστηκαν την άποψη του νομοθέτη του 3029/02 ότι η επαγγελματική ασφάλιση αποτελεί συμπληρωματική εναλλακτική λύση στα προβλήματα που αντιμετωπίζει το ασφαλιστικό σύστημα.

Έτσι κατά χρονικό διάστημα από το 2004 έως σήμερα ο θεσμός της επαγγελματικής ασφάλισης εγκαταλείφθηκε. Η κυβερνητική αδράνεια στον τομέα αυτό προκαλεί σύγχυση και αβεβαιότητα για τις θέσεις της και τους στόχους της όσον αφορά το μέλλον της επαγγελματικής ασφάλισης και το ρόλο που θέλει η πολιτεία να διαδραματίσει σε σχέση με την επικουρική ασφάλισης και τις προοπτικές του ν. 3029/02.

Ο νομοθέτης του ν. 3029/02 πρωτοπόρος και καινοτόμος εισήγαγε το κεφαλαιοποιητικό σύστημα δειλά-δειλά ως πρώτο βήμα σε προαιρετική βάση και έξω ουσιαστικά από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Δεν τόλμησε όμως να προχωρήσει σε ανασχεδιασμό του δημόσιου συστήματος και την αλληλοσυμπλήρωση του διανεμητικού και κεφαλαιοποιητικού συστήματος με την σαφή οριοθέτηση πρώτου και δεύτερου πυλώνα.

Τρίτον Το συνδικαλιστικό ΟΧΙ. Το συνδικαλιστικό κίνημα ως παντοδύναμος κοινωνικός εταίρος αρνήθηκε και άσκησε «βέτο» στις παρεμβάσεις εκείνες που ήταν απαραίτητες για τον ανασχεδιασμό του ασφαλιστικού συστήματος και αποτέλεσε την τροχοπέδη για την εξέλιξη και τις προοπτικές του ελληνικού συστήματος πρώτου και δεύτερου πυλώνα.

Η συνδικαλιστική απροθυμία και αμφιθυμία δεν βοήθησε την πολιτική ηγεσία στη λήψη ολοκληρωμένων αποφάσεων και ανέκοψε τις όποιες εξελίξεις, φοβούμενη ότι θα κατηγορηθεί από μερίδα συνδικαλιστών για ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης και την διακινδύνευση του δημόσιου συστήματος με την παραχώρησή του στην ιδιωτική πρωτοβουλία.

Αλλά η επαγγελματική ασφάλιση αποτελεί ιδιωτική ασφάλιση;

Όχι βέβαια. Η επαγγελματική ασφάλιση αποτελεί ευδιάκριτη κατηγορία διαφοροποιημένη ως προς τα χαρακτηριστικά της και τους σκοπούς της από τις γνωστή μας ιδιωτική ασφάλιση των Α. Ε. Γιαυτό εξάλλου τα επαγγελματικά συστήματα τα occupations schemes παρουσιάζονται σχηματικά στο δεύτερο πυλώνα ενώ οι ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες στον τρίτο.

Βεβαίως η οριοθέτηση των πυλώνων δεν είναι απολύτως ευδιάκριτη[xxvi] γιατί κοινά χαρακτηριστικά μπορούν να συνυπάρχουν μεταξύ δεύτερου και τρίτου ακόμη και μεταξύ πρώτου και δεύτερου. Η επαγγελματική ασφάλιση κινείται στο μέσον του πρώτου και τρίτου πυλώνα. Το κοινό σημείο σύγκλισης με τις ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες που προσφέρουν συνταξιοδοτικά προγράμματα είναι το

οικονομικό σύστημα βάση του οποίου λειτουργούν: το κεφαλαιοποιητικό σύστημα.

Αλλά οι μεγάλες τους διαφορές, τα σημεία απόκλισης εκείνα, που δίνουν και το χαρακτήρα του κοινωνικού στοιχείου στην επαγγελματική ασφάλιση είναι:

Α)η απουσία κέρδος [xxvii]

Β) η συλλογική αλληλεγγύη

Γ)η δυνατότητα ίδρυσης με συλλογικές συμβάσεις [xxviii]

Δ) η εκπροσώπηση των εργαζομένων εργοδοτών και η συμμετοχή τους στη διοίκηση του ταμείου και ο λόγος και η συμμετοχή τους στον τρόπο επένδυσης και διαχείρισης των κεφαλαίων τους, των αποθεματικών τους[xxix]

Ε) η υποχρέωση τήρησης πλήρους διαφάνειας της διαχείρισης και γνωστοποίησης των αποτελεσμάτων του επενδυτικού τους χαρτοφυλακίου[xxx]

Σημεία που διασφαλίζονται πλήρως νομικά όχι μόνο από το θεσμικό πλαίσιο του ν.3029/02 και των κανονιστικών πράξεων που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση αυτού αλλά πρωτίστως από την κοινοτική οδηγία 2003/41/ΕΚ.

Ο επόμενος προβληματισμός που έχει τεθεί και όχι μόνο από μερίδα συνδικαλιστών αλλά και από την πλειοψηφία της κοινωνίας είναι αν, η εισαγωγή και καθιέρωση της επαγγελματικής ασφάλισης και τα κεφαλαιοποιητικά συστήματα γενικότερα αποτελούν απειλή για το δημόσιο διανεμητικό σύστημα και αν, η εισαγωγή και αποδοχή τους σηματοδοτεί την κατάργηση του Δημόσιου συστήματος ή και την υποχώρηση του κράτους έναντι των δεσμεύσεών του με την μείωση της συμμετοχής του στις δαπάνες συνταξιοδότησης.

Το Δημόσιο σύστημα δεν κινδυνεύει από την επαγγελματική ασφάλιση. Κινδυνεύει και αυτοπαγιδεύεται από το ίδιο το θεσμικό του πλαίσιο και τους μηχανισμούς του.

Το κράτος ανεξάρτητα από την εισαγωγή ή μη των κεφαλαιοποιητικών συστημάτων και της επαγγελματικής ασφάλισης, μονομερώς πάντοτε και κυριαρχικά θα μειώνει την συμμετοχή του και, θα διαμορφώνει την κρατική εγγύηση, ανάλογα με την πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης και την οικονομική του κατάσταση.

Η επαγγελματική ασφάλιση αποτελεί διασφάλιση των ίδιων των εργαζομένων από την ανακόλουθη και αναξιόπιστη, πολλές φορές πολιτική του κράτους, αλλά και προστασία από αντικειμενικές ενδεχομένως δημοσιονομικές του αδυναμίες σε συνδυασμό και με το πρόβλημα της ανεργίας και το δημογραφικό.

Ήδη σήμερα με τον οικονομικό ορυμαγδό το κράτος υποχωρεί ταχύτατα σε ότι μέχρι σήμερα αναγνωρίζαμε ως κοινωνικό κράτος με Συνταγματικές εγγυήσεις και Συνταγματική προστασία.

Τα δημόσια συστήματα του πρώτου πυλώνα και του δεύτερου δεν είναι αντίπαλοι. Δεν αντιστρατεύονται τα μεν τα δε. Συμπορεύονται, συνυπάρχουν.

Προκλήσεις -προτάσεις

Συμπερασματικά και στα ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή της εισήγησης οι απαντήσεις που προκύπτουν είναι ακόλουθες:

Στο ερώτημα: αν η επαγγελματική ασφάλιση αποτελεί την λύση του ασφαλιστικού προβλήματος ;

Η απάντηση είναι ότι η επαγγελματική ασφάλιση, τα κεφαλαιοποιητικά συστήματα εν γένει δεν μπορούν από μόνα τους να αποτελέσουν τη λύση του ασφαλιστικού ζητήματος. Είναι ένα κλειδί[xxxi] αντιμετώπισης του ασφαλιστικού ζητήματος και θωράκισης των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Είναι μια αναγκαιότητα.

Στο ερώτημα: Η επαγγελματική ασφάλιση αποτελεί την εναλλακτική λύση του δημοσίου συστήματος; Η απάντηση είναι διπλή :

Η επαγγελματική δεν αποτελεί εναλλακτική λύση της κύριας ασφάλισης, αποτελεί συμπληρωματική λύση, που πρέπει να λειτουργεί παράλληλα και ταυτόχρονα με την κύρια ασφάλιση και τους κλάδους υγείας.

Αποτελεί όμως την εναλλακτική λύση της επικουρικής ασφάλισης[xxxii], των εφάπαξ παροχών, των ειδικών κατηγοριών εργαζομένων και των απασχολουμένων στα βαρέα και ανθυγιεινά[xxxiii] και στις νέες μορφές απασχόλησης.

Τι κενό καλύπτει του δημοσίου συστήματος.

Την εισαγωγή του κεφαλαιοποιητικού συστήματος ώστε μέσα από ένα μικτό σύστημα οικονομικής λειτουργίας να επιτυγχάνεται εξισορρόπηση των οικονομικών απωλειών των ασφαλιστικών συστημάτων.

Ποιες οι προοπτικές του στην Ελλάδα;

Με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και την ισχύουσα δομή του ασφαλιστικού συστήματος μόνο συμπληρωματικό-επιπρόσθετο ρόλο στην επικουρική και στις παροχές υγείας μπορεί να έχει και αυτό μόνο σε κατηγορίες εργαζομένων με υψηλές αποδοχές. Ενώ κινδυνεύει **να διολισθήσει σε μηχανισμό φοροαποφυγής με την πριμοδότηση υψηλά αμοιβομένων στελεχών (μέσω των φορολογικών απαλλαγών των καταβαλλομένων εισφορών και στη συνέχεια στην ανάληψή τους με την μορφή χορήγησης εφάπαξ παροχών).**

Σε τι μέτρα πρέπει να προβούμε:

1) Σαφή νομική και οικονομική οριοθέτηση των πυλώνων Α΄ και Β΄ ασφαλιστικής προστασίας με την ένταξη της επικουρικής στο Β΄πυλώνα και με τα χαρακτηριστικά του Β΄πυλώνα

2) Δυνατότητα μετατροπής των ήδη υφιστάμενων επικουρικών ταμείων και εφάπαξ παροχών δημοσίου δικαίου σε επαγγελματικά σε προαιρετική βάση.
3) Καθιέρωση εξαίρεσης επί ισοδυνάμου ασφαλιστικής προστασίας μεταξύ επικουρικής Α΄ και Β΄ πυλώνα , ώστε οι υπαγόμενοι σε ΤΕΑ να εξαιρούνται από τα αντίστοιχα ταμεία του Δημοσίου
4) Καθορισμός ύψους ασφαλιστέου μισθού για κύρια και επικουρική αφάλιση, δηλαδή μέχρι ποιου ποσού θα είναι υποχρεωτική η ασφάλιση στην κύρια και θα παρακρατούνται ασφαλιστικές εισφορές και από ποιο ποσό και πάνω στην επικουρική-επαγγελματική
5) Εφαρμογή διαδοχικής ασφάλισης ν.π.ι.δ.- νπδδ και ΤΕΑ αντίστοιχης (ισοδυνάμου) ασφαλιστικής προστασίας
6) Δυνατότητα ίδρυσης ΤΕΑ με πρωτοβουλία επαγγελματικών –συνδικαλιστικών ενώσεων όπως π.χ. ΓΕΣΕΕ,ΓΕΣΕΒΕ,ΑΔΕΔΥ.
7) Ρύθμιση φορολογικών θεμάτων (αν και επί του παρόντος ισχύει η Υπ. Απόφαση και δεν έχει δημιουργηθεί θέμα)
8) Δυνατότητα ασφάλισης ασχολουμένων με τα οικιακά (έτσι επιτυγχάνεται και ελάφρυνση του ΟΓΑ από εικονικές ασφάλισης οικοκυρών)
9) Ενεργοποίηση των ασφαλιστικών εταιρειών όχι μόνο για τη διαχείριση των ΤΕΑ αλλά τη θέσπιση αντίστοιχων προγραμμάτων με τα ΤΕΑ (ενεργοποίηση κλάδου ΙΧ«κλάδος παρόμοιων εργασιών με την κοινωνική ασφάλιση» άρθρου 13 παρ.2 ν.δ.400/70)

Σε κάθε περίπτωση όμως το μέλλον του θεσμού των επαγγελματικών ταμείων εξαρτάται κατά ένα μεγάλο μέρος από την αποδοχή του από την κοινωνία, η οποία επί του παρόντος μένει διστακτική και αμφίθυμη να κινηθεί προς αυτή τη κατεύθυνση επηρεασμένη αρνητικά και από τις εξελίξεις του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την βαθειά εδραιωμένη πεποίθηση ότι το κράτος σε κάθε περίπτωση είναι ο καλλίτερος εγγυητής των συμφερόντων του.

Το μεγαλύτερο βάρος και ευθύνη έχουν όμως οι πολιτικές ηγεσίες, οι οποίες οφείλουν να προγραμματίσουν και να εκπονήσουν επιχειρησιακά σχέδια εξόδου από την κρίση του ασφαλιστικού η οποία συνεχίζεται, στα οποία να εντάξουν και την επαγγελματική ασφάλιση. Ο «φάκελος ασφαλιστικό» παραμένει ανοικτός, γιατί και ο τελευταίος νόμος 3863/10 δεν έλυσε το πρόβλημα. Ήδη έχουμε μπεί σε ένα νέο κύκλο αλλαγών.

Σε αυτό το ενδεχόμενο ο πολιτικός σχεδιασμός, η πολιτική βούληση η συναίνεση των κοινωνικών εταίρων για την ένταξη, το βαθμό και τον τρόπο ένταξης του κεφαλαιοποιητικού συστήματος στο ισχύον σήμερα διανεμητικό με παράλληλη προσπάθεια ενημέρωσης των πολιτών αποτελεί την αναγκαία προϋπόθεση επιτυχούς παρέμβασης.

i **ΕΠΚΟΔΙ**(Ένωση για την προάσπιση των κοινωνιών Δικαιωμάτων)

[ii] Άρτεμις Αναγνώστου-Δεδούλη *«Η προσαρμογή του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος στις δημογραφικές και κοινωνικές αλλαγές»*, ΔΕΝ Τόμος 60ός Τεύχος 1423,σελ. 369.

[iii] Βλ. Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής: Οι επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά», ΟΚΕ 98/C 73/28, παρ.,1.7.

[iv] Για την εννοιολογική οριοθέτηση και τα νομικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των πυλώνων συνταξιοδοτικής προστασίας έχει γίνει ευρύτερη επιστημονική συζήτηση και υπάρχει πλούσια βιβλιογραφία και αναφορές στο θέμα αυτό. Ενδεικτικά: σε, Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (Ε.)Ο.Κ.Ε.) για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς μια ενιαία αγορά των επικουρικών συντάξεων– Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για τις επικουρικές συντάξεις στην ΕΕ» 1999/C 368/18, παρ.1.2, «…..*Τα συστήματα συνταξιοδότησης βασίζονται σε ένα συνδυασμό 3 σκελών: - ο πρώτος πυλώνας αποτελείται από τα κρατικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης -ο δεύτερος πυλώνας αποτελείται από τα επαγγελματικά συστήματα και - ο τρίτος από τα προσωπικά σχέδια συνταξιοδότησης. Ο δεύτερος και ο τρίτος πυλώνας είναι γενικότερα γνωστοί ως επικουρικά συνταξιοδοτικά συστήματα*»., Επίσης στο Σχέδιο Έκθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής *: « Προς μία ενιαία αγορά για τις επικουρικές συντάξεις-Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων σχετικά με το Πράσινο βιβλίο για τις επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά» (COM(1999) 134-C5-0135/1999-1992/2131(COS)) της 16ης Δεκεμβρίου 1999, και στην Αιτιολογική έκθεση παρ:4. σημειώνεται: «… Τα συνταξιοδοτικά συστήματα στην Ευρώπη χαρακτηρίζονται από εθνική πολυμορφία· Ωστόσο, τα εθνικά συστήματα στην ΕΕ έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: στηρίζονται όλα σε τρεις πυλώνες. Υπάρχουν όμως σημαντικές διαφορές όσον αφορά την βαρύτητα και την χρηματοδότηση των επιμέρους πυλώνων (διασφάλιση της ύπαρξης αντί της διασφάλισης βιοτικού επιπέδου). Ο πρώτος πυλώνας του συνταξιοδοτικού συστήματος χρηματοδοτείται είτε μέσω φόρων είτε με την διαδικασία της αναδιανομής. Η διαδικασία αυτή σημαίνει ότι τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα αποκτώνται εν όσω χρόνω ο ασφαλισμένος ευρίσκεται στην ενεργό επαγγελματική ζωή με την πληρωμή των συντάξεων στην γενεά των συνταξιούχων. Παράλληλα με τον πρώτο πυλώνα, δηλαδή το δημόσιο υποχρεωτικό συνταξιοδοτικό σύστημα, έχουν καθιερωθεί ως δεύτερος πυλώνας τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα, και ως τρίτος πυλώνας τα συνταξιοδοτικά προγράμματα που συνάπτονται σε προσωπικό επίπεδο κυρίως βάσει του συστήματος κεφαλαιοποίησης*. Ενδεικτικά για τους πυλώνες βλ: Άρτεμις Αναγνώστου-Δεδούλη *«Κοινωνική Ασφάλιση από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου. Εννοιολογική οριοθέτηση των φορέων κοινωνικής ασφάλισης"* εκδόσεις Αντ.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005,σελ 17 επόμενα όπου και σχετικές αναφορές.

[v] *Η* Ευρωπαϊκή Ένωση ενδιαφέρεται για τη συμπληρωματική ασφάλιση και ειδικότερα για το πώς τα επαγγελματικά ταμεία θα εκμεταλλευθούν τα πλεονεκτήματα της ενιαίας αγοράς των κεφαλαίων και του ενιαίου νομίσματος, ώστε να μεγιστοποιηθεί η απόδοση των περιουσιακών τους στοιχείων και να χρηματοδοτηθούν οι αυξανόμενες συνεχώς, εξαιτίας των δυσμενών δημογραφικών και άλλων δεδομένων, παροχές. Επίσης, ενδιαφέρεται για το πώς θα εξασφαλισθεί ο συνυπολογισμός του χρόνου επαγγελματικής ασφάλισης στα πρόσωπα που διακινούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι απαιτείται να εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα και φερεγγυότητα των επαγγελματικών ταμείων ασφάλισης, η δυνατότητα αξιοποίησης του ενιαίου νομίσματος και της ελευθερίας κινήσεως και υπηρεσιών. Εισηγητική έκθεση του ν. 3029/02., Πράσινο βιβλίο για τις επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά, COM(97)283 τελικό., Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το πολυετές πρόγραμμα (1994-1996) εργασίας υπέρ των συνεταιρισμών, των ταμείων αλληλασφάλισης, των ενώσεων και των ιδρυμάτων στην Κοινότητα. COM(93)650 τελικό.

[vi] Έτσι προώθησε και εξέδωσε την Οδηγία 2003/41/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 3ης Ιουνίου 2003 *«για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών»*.

[vii] Σύμφωνα με την παραπάνω οδηγία, η οποία παρέχει στο άρθρο 6 ένα ορισμό του ιδρύματος συνταξιοδοτικών παροχών, τα κριτήρια είναι: α) να είναι ίδρυμα που να σχετίζεται με την επαγγελματική δραστηριότητα β) να λειτουργεί σε βάση κεφαλαιοποίησης και με μόνο στόχο την εξασφάλιση των συνταξιοδοτικών παροχών των μελών γ) να είναι ανεξάρτητο από την χρηματοδοτούσα επιχείρηση. Βλ. και σε, Γνωμοδότηση της Ο.Κ.Ε. για την «*Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών»* 2001/C 155/07, παρ. 2.2.

[viii] Παρά το γεγονός ότι η συμμετοχή των συστημάτων του δεύτερου και τρίτου πυλώνα στις συνολικές συνταξιοδοτικές δαπάνες είναι σχετικά χαμηλές, τα κεφάλαια που επενδύονται για την εκπλήρωση των μελλοντικών τους συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων είναι τεράστια. Ήδη τα ιδρύματα επαγγελματικών

αυτά καλύπτουν σχεδόν το 25% του ενεργού πληθυσμού της Ε.Ε. και τα περιουσιακά στοιχεία που διαχειρίζονται ανέρχονται σε 2500 δισεκατομμύρια Ευρώ ποσό που αντιστοιχεί στο 29% του ΑΕΠ της Ε.Ε, ενώ το ποσό αυτό το 2005 ανήλθε στα 3500 δις περίπου. Με τα κεφάλαια αυτά, καθώς μάλιστα αναμένεται η αύξησή τους εάν και άλλα κράτη μέλη ενθαρρύνουν την ανάπτυξη ανάλογων συστημάτων συντάξεων και με το δεδομένο ότι κανένα άλλο είδος φορέα δεν επενδύει με τόσο μακροχρόνιο ορίζοντα (περί τα 40 έτη) παρουσιάζεται η ευκαιρία για την Ε.Ε. να επωφεληθεί των κεφαλαίων αυτών. *ΜΕΜΟ/00/62 Βρυξέλλες, 11 Οκτωβρίου 2000 " Πρόταση οδηγίας* για τις συντάξεις απασχόλησης – οι πιο συνήθεις απορίες,(βλ. επίσης IP/00/1141)"

[ix]Ενδεικτική αρθρογραφία για τον νεοείσακτο θεσμό βλέπε σε, «Επαγγελματικά συστήματα ασφάλισης και ζητήματα εργατικού δικαίου από την ιδιωτική ομαδική ασφάλιση», Εταιρεία Δικαίου και Κοινωνικής Ασφάλισης, Επιμέλεια: Γ. Αμίτσης, Ι. Ληξουριώτης, Π. Πετρόγλου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτινή 2004. - Όλγας Αγγελοπούλου, Η αξία της συγκριτικής προσέγγισης για τη μεταρρύθμιση του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, Ε.Δ.Κ.Α. 2005, σελ.1 επ. Όπου η συγγραφέας αναφέρεται στις κοινές προκλήσεις για τα ευρωπαϊκά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, την ελληνική καινοτομία των επαγγελματικών ταμείων ασφάλισης και τη θέση των επαγγελματικών ταμείων «εντός» του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος. -Βλέπε επίσης: Κρεμαλής Κ., Συγκριτική και αξιολογική προσέγγιση της εποπτείας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης, ΕΔΚΑ 2002, σελ.881., -Μουζούλας Σ.- Παπακώστα Τ., Ισχύοντες νομοθετικοί περιορισμοί των επενδύσεων των διαθεσίμων των Ελληνικών φορέων κοινωνικής ασφάλισης., -Νταλή Ε, Προγράμματα συμπληρωματικής ασφάλισης από ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης, ΕΔΚΑ 2004, σελ.721., -Πρακτικά Συνεδρίου με τίτλο: «South-east Europe insurance conference 2008», Money Conferences, Δεκέμβριος 2008 ., -Στεργίου Α., Ρήτρες κοινωνικής ασφάλισης: ένα πεδίο συλλογικής διαπραγμάτευσης, ΕΠΙΣΚΕΔ 2002, σελ.982., -Τεσσαρομάτης Νικόλαος– Φράγκος Νικόλαος, «Επαγγελματικά ταμεία: Διεθνής εμπειρία και προοπτικές στη Ελλάδα», ΕΔΚΑ 2004, 241., -Τσαντίλας Πέτρος, «Ίδρυση και οικονομική λειτουργία των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης. Προβληματισμοί με βάση τα διεθνή δεδομένα και την πρόσφατη νομοθεσία», ΕΔΚΑ 2002, 886., -Ιωάννης Ασημακόπουλος, «Η ενίσχυση του ρόλου της κοινωνικής ασφάλισης και η έλευση των Επαγγελματικών Ταμείων Επικουρικής Ασφάλισης», Investment Researsh &Analysis Journal, www.iraj.gr .

[x] *α.Υπουργική Απόφαση (Φ.Επαγ.ασφ./οικ.16/09-04-2003) για τους όρους λειτουργίας των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΦΕΚ 462Β/17-04-2003) β.Υπουργική Απόφαση (ΦΕπαγγ.Ασφ./43/13-11-2003) για τη διαδοχική ασφάλιση στα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΦΕΚ 1703Β/19-11-2003) γ.Υπουργική Απόφαση (Φ51010/1821/16/16-02-2004) για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων (ΦΕΚ 370Β/24-02-2004)* καθώς και ***οι κανονιστικές πράξεις με τις οποίες ενσωματώνεται το κοινοτικό δίκαιο στην εσωτερική έννομη τάξη :*** *δ.Προεδρικό Διάταγμα 87/2001 για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης (ΦΕΚ 66Α/04-04-2002), καθώς και Προεδρικό Διάταγμα 227/04 σχετικά με την προστασία των μισθωτών και των μη μισθωτών που μετακινούνται εντός της Κοινότητας, σε συμμόρφωση προς τις διατάξεις της Οδηγίας 1998/49/ΕΚ (ΦΕΚ 212^{A}/05-11-2004).*

[xi] **«***ΤΕΑ ΥΠ.ΟΙΚ.» (εγκριτική υπουργική απόφαση Φ51020/8370/117/6-5-2004, ΦΕΚ 727/2004 τ. Β'), σκοπός του οποίου είναι η συμπλήρωση και βελτίωση των παροχών ασθένειας που χορηγούνται στους εργαζόμενους.*

[xii]*«Ε.Τ.Α.Ο.-Ν.Π.Ι.Δ.» (εγκριτική υπουργική απόφαση Φ51020/20163/292/26-8-2004, ΦΕΚ 1307/2004 τ. Β'), σκοπός: η χορήγηση εφάπαξ παροχής στους ασφαλισμένους του για την κάλυψη των κινδύνων, γήρατος, αναπηρίας και θανάτου*

[xiii] *«Τ.Ε.Α.-ΕΛ.ΤΑ.» (εγκριτική υπουργική απόφαση Φ51020/19631/283/26-8-2004, ΦΕΚ 1364/2004 τ. Β'), σκοπός της ίδρυσης του οποίου είναι η χορήγηση εφάπαξ παροχής στους ασφαλισμένους του για την κάλυψη των ασφαλιστικών κινδύνων του γήρατος, της αναπηρίας και του θανάτου*

[xiv] *«Τ.Ε.Α.ΓΕ.-Ν.Π.Ι.Δ.(εγκριτική υπουργική απόφαση Φ51020/8889/122/15-6-06 ΦΕΚ 818/4-7-2006) με σκοπό την χορήγηση συμπληρωματικής ασφάλισης για την κάλυψη των κινδύνων, γήρατος, αναπηρίας, θανάτου και μακροχρόνιας νοσοκομειακής περίθαλψης*

[xv] *Το Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης- Προσωπικού Καζίνο Ν.Π.Ι.Δ. (εγκριτική υπουργική απόφαση Φ.51020/20964/255/15-10-2008 ΦΕΚ 2192/23-10-2008) με σκοπό την χορήγηση συμπληρωματικής ασφαλιστικής προστασίας για την κάλυψη των* ασφαλιστικών κινδύνων του γήρατος, της αναπηρίας και του θανάτου.

[xvi] *(Τ.Ε.Α.-Ε.Ε.Κ.Ε. Ν.Π.Ι.Δ.).*

Υπουργική Απόφαση Φ.51020/12693/ 141 (ΦΕΚ 1028 Β/29.05.2009)

[xvii] (Τ.*Ε.Α. Ε.Τ.Δ.Ε.Α – Ν.Π.Ι.Δ.)*

Υπουργική Απόφαση Φ.51020/15970/182 (ΦΕΚ 1903 Β/04.09.2009)

[xviii] *ΤΕΑ J&J/JC – Ν.Π.Ι.Δ.) (ΦΕΚ 715/Β΄/26.05.2010*

[xix] *(Τ.Ε.Α. ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ) (ΦΕΚ 1279/Β/06-08-2010)*

[xx] 1) Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Προσωπικού ΕΛ.ΤΑ.-Ν.Π.Ι.Δ. «Τ.Ε.Α. ΕΛ.ΤΑ» 9.808 ασφαλισμένους, 2) Επαγγελματικό Ταμείο Ασφάλισης Οικονομολόγων - Ν.Π.Ι.Δ. «Ε.Τ.Α.Ο. Ν.Π.Ι.Δ.» 1.319 ασφαλισμένους, 3) Επαγγελματικό Ταμείο Ασφάλισης Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών- Ν.Π.Ι.Δ. «Τ.Ε.Α. ΥΠ.ΟΙΚ.» 35.398 ασφαλισμένους, 4) Επαγγελματικό Ταμείο Ασφάλισης Γεωτεχνικών Ν.Π.Ι.Δ. «Τ.Ε.Α.Γ.Ε. Ν.Π.Ι.Δ.» 577, 5) Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης-Προσωπικού Καζίνο Ν.Π.Ι.Δ. 200 ασφαλισμένους, 6) ΤΕΑ Ελεγκτων Εναεριας Κυκλοφοριας Ελλαδος 430 (εγγεγραμμένοι στην Γ.Σ.), 7) ΤΕΑ Ελληνικού Τμήματος Διεθνούς Ενώσεως Αστυνομικών 3.251, 8) ΤΕΑ Προσωπικού Των Εταιρειων Johnson & Johnson Kai Janssen-Cilag Φαρμακευτικη Αεβε 453,9) ΤΕΑ προσωπικού ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ550
ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ: 51.272 ασφαλισμένοι

[xxi] Σύμφωνα με στοιχεία του Κοινωνικού Προϋπολογισμού του έτους 20°8, ο αριθμός των ασφαλισμένων στην κύρια ασφάλιση για το 2008 προβλέπεται ότι θα είναι 4.040.870. Επίσης για κύρια σύνταξη είναι ασφαλισμένοι στο Δημόσιο 443.031 υπάλληλοι και όργανα Σωμάτων Ασφαλείας, και στο Ν.Α.Τ. 23.000 άτομα. Συνολικά, δηλαδή, ο αριθμός των ασφαλισμένων στην κύρια ασφάλιση στην Ελλάδα ανέρχεται σε 4.506.901, έναντι των 47.187 ασφαλισμένων στην επαγγελματική ασφάλιση (ποσοστό περίπου 1% επί του συνόλου των ασφαλισμένων στην κύρια ασφάλιση).

[xxii] Ο αριθμός των 100 ασφαλισμένων κρίθηκε ότι είναι ο ελάχιστος απαιτούμενος αριθμός για να είναι βιώσιμο ένα ταμείο. Οπωσδήποτε όμως οι αιτιάσεις που προβάλλονται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός των ελληνικών επιχειρήσεων απασχολεί εργαζόμενους κάτω των 100 ατόμων έχουν βάση και το θέμα αυτό θα πρέπει να εξεταστεί, στα πλαίσια ίδρυσης ταμείων (ΤΕΑ) συναφών δραστηριοτήτων και ενδεχομένως της δραστηριοποίησης ασφαλιστικών εταιρειών, βλ. κατωτ. υποσ. 27.

[xxiii] Επί του παρόντος είναι σε ισχύ το έγγραφο με αριθμ. πρωτ: 1061032/1237/Α0013/21-10-2002 του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και η αριθ.1003821/10037/Β0012 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, ΦΕΚ 80Β΄/25-1-2005, *«Εκπιπτόμενες δαπάνες από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων με βάση διοικητικές λύσεις και τη δικαστηριακή νομολογία»*.

Η ομάδα εργασίας που συνεστήθη στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών για την επαγγελματική ασφάλιση στην Ελλάδα (5093/1198ΔΚΠ6-02-06 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών) για να μελετήσει το σχετικό θέμα μέχρι σήμερα δεν έχει εκδώσει πόρισμα, με αποτέλεσμα το φορολογικό θεσμικό πλαίσιο να παραμένει νομοθετικά σε εκκρεμότητα. Δύο τάσεις φαίνεται να επικρατούν γενικότερα χωρίς να καταστεί μέχρι σήμερα δυνατόν να συγκεραστούν. Η μία τάσσεται με την άποψη, τα ΤΕΑ να έχουν την ίδια φορολογική μεταχείριση με την αντίστοιχη του δημοσίου συστήματος ώστε να δοθούν και κίνητρα ανάπτυξής τους, η άλλη εκείνη που διατρέχεται από την άποψη να μην μειωθούν τα φορολογικά έσοδα του κράτους και συμβιβάζεται στο να εξομοιωθούν τα φορολογικά μέτρα με τα ισχύοντα στις ασφαλιστικές εταιρείες (ομαδικές ασφαλίσεις) κάτω από την πίεση βεβαίως και των ασφαλιστικών εταιρειών. Στο σημείο αυτό πρέπει να υπογραμμιστεί ότι Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο σχέδιο έκθεσης σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής: "Προς μία ενιαία αγορά για τις επικουρικές συντάξεις - Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για τις επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά" (COM(1999) 134 – C5-0135/1999 – 1999/2131(COS), παρ. ΙΣΤ.3 υπογραμμίζει ότι, «ο στόχος της διασυνοριακής ασφάλισης σε επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία μπορεί να επιτευχθεί στην ενιαία αγορά μόνον εάν εξαλειφθούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που οφείλονται στην άνιση εθνική φορολογική αντιμετώπιση των συνταξιοδοτικών ταμείων στην ενιαία αγορά και εκτιμά (παρ. ΙΔ) ότι η φορολόγηση κατά την περίοδο των παροχών (δευτερογενής φορολόγηση) οδηγεί, μέσω του ανατοκισμού, στην συσσώρευση περισσότερων περιουσιακών στοιχείων και μπορεί να δώσει τη δυνατότητα για μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη, ορισμένα κράτη μέλη, όμως, πρέπει να αποδεχθούν βραχυπρόθεσμα σημαντικές φορολογικές απώλειες», η δε Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ε).Ο.Κ.Ε.) στην Γνωμοδότησή της 1999/C 368/18, παρ. 4.3.4 επισημαίνει ότι , «*κατανοεί το ρεαλισμό στον οποίο στηρίζεται η προσέγγιση των κρατών μελών –όχι μείωση εσόδων : διασφάλιση των φορολογικών εσόδων-, αλλά ανησυχεί <u>μήπως η αρχή της μηδενικής απώλειας παρεμποδίσει μοιραία την πρόοδο</u>*». Σημειώνουμε ότι όπως καταγράφεται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή για την «κατάργηση των φορολογικών εμπόδιων στη διασυνοριακή παροχή επαγγελματικών συντάξεων», Βρυξέλλες, 19.4.2001

COM(2001) 214 τελικό, παρ.2.3. «…*η μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών εφαρμόζει το "σύστημα ΕΕΤ (απαλλασσόμενες εισφορές, απαλλασσόμενα έσοδα από επενδύσεις και κέρδη κεφαλαίου των συνταξιοδοτικών ιδρυμάτων, φορολογούμενες παροχές). Τρία κράτη μέλη εφαρμόζουν το σύστημα ΕΤΤ (απαλλασσόμενες εισφορές, φορολογούμενα έσοδα από επενδύσεις και κέρδη κεφαλαίου των ΙΕΣΠ, φορολογούμενες παροχές), ενώ δύο κράτη μέλη εφαρμόζουν ένα σύστημα ΤΕΕ*». Από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γνωμοδότηση της Επιτροπής Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων,προς την Επιτροπή Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής, *«σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής: Η κατάργηση των φορολογικών εμποδίων στη διασυνοριακή παροχή επαγγελματικών συντάξεων»*. (COM(2001) 214 - C5-0533/2001 - 200172212(COS), παρ.1, προτείνεται σύστημα φορολόγησης αντίστοιχο με το ισχύον στην Ελλάδα ήτοι: *«…..Όσον αφορά τις βάσεις υπολογισμού, η Επιτροπή προτείνει την ενιαία εφαρμογή του συστήματος ΕΕΤ, το οποίο χρησιμοποιούν ήδη τα περισσότερα κράτη μέλη (απαλλασσόμενες εισφορές, απαλλασσόμενα έσοδα από επενδύσεις και κέρδη κεφαλαίου των συνταξιοδοτικών ιδρυμάτων, φορολογούμενες παροχές). Σε συνδυασμό με διμερείς συμφωνίες για τη φορολόγηση στο πλαίσιο μιας συστηματικής εφαρμογής του προτύπου σύμβασης του ΟΟΣΑ που προβλέπει την αρχή της φορολόγησης στη χώρα της κατοικίας θα ήταν δυνατόν να αποφευχθούν οι πιο κραυγαλέες περιπτώσεις διπλής φορολόγησης ή/και μη φορολόγησης»*. Επίσης η (Ε).Ο.Κ.Ε, Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή : Η κατάργηση των φορολογικών εμποδίων στη διασυνοριακή παροχή επαγγελματικών συντάξεων»,2002/C 36/12 παρ.8.6. εκφράζει την υποστήριξή της στο σύστημα ΕΕΤ, «*Η ΟΚΕ πιστεύει ότι το σύστημα ΕΕΤ είναι προτιμητέο επειδή: (α)είναι ως εκ της φύσεώς του πιο δίκαιο, επειδή επιβάλλει φόρους στις πραγματικές παροχές και όχι στις εισφορές με αποτέλεσμα διαφορετικές παροχές για διάφορα μέλη, π.χ. ανάλογα με τη διάρκεια της ζωής τους· (β)προβλέπει φορολογικές εκπτώσεις στις εισφορές, πράγμα που ενθαρρύνει την πρόβλεψη για συντάξεις, και (γ)συμβάλλει στην αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος αφού μειώνει τα τρέχοντα φορολογικά έσοδα σε αντάλλαγμα φορολογικών εσόδων τη στιγμή κατά την οποία το ποσοστό δημογραφικής εξάρτησης θα είναι πολύ πιο δυσμενές*».

xxiv

Με το υπ' αριθμ.1061032/1237/Α0013/21-10-2002 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών

Α. <u>Φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων</u>

Σύμφωνα με την περ. β της παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε. (ν. 2238/1994), **από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου εργαζόμενου αφαιρείται και το ποσό των καταβαλλομένων εισφορών στις περιπτώσεις προαιρετικής ασφάλισής τους σε ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο.**

Δεδομένου ότι η υπαγωγή στην ασφάλιση των ταμείων που συνιστώνται με βάση τα άρθρα 7 και 8 του ν. 3029/02 είναι προαιρετική, **από το συνολικό εισόδημα των φορολογούμενων εργαζομένων που θα επιλέξουν να υπαχθούν στην ασφάλιση των Τ.Ε.Α., εκπίπτει το ποσό των καταβαλλόμενων ασφαλιστικών τους εισφορών προς τα ταμεία αυτά.**

Β. <u>Φορολόγηση των επιχειρήσεων που καταβάλλουν εργοδοτικές εισφορές στα Τ.Ε.Α.</u>

Από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων εκπίπτουν τα ποσά των εισφορών που καταβάλλουν οι επιχειρήσεις (ως εργοδότες) στα Τ.Ε.Α., όπως ορίζεται στο καταστατικό τους, καθόσον μετά την απόφαση των επιχειρήσεων για καταβολή εργοδοτικών εισφορών στο ταμείο, αυτή καθίσταται υποχρεωτική.

Γ. <u>Φορολογία εισοδήματος Τ.Ε.Α. (νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα)</u>

Με βάση την παρ. 2 του άρθρου 101 του ν.2238/1994 **τα ν.π.ι.δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος.**

Σύμφωνα με την περ. ε της παρ. 1 του άρθρου 99, **αντικείμενο φόρου για τα ν.π.ι.δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα είναι το προκύπτον στην ημεδαπή ή αλλοδαπή καθαρό εισόδημα μόνο από την εκμίσθωση οικοδομών ή γαιών, καθώς και από κινητές αξίες.**

Με βάση την περ. γ της παρ. 1 του άρθρου 109 του ν. 2238/1994, **τα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα φορολογούνται με συντελεστή 35% για τα εισοδήματα που αποκτούν από την εκμίσθωση οικοδομών και γαιών.**

Δ. <u>Φορολόγηση παροχών</u>

Για τη φορολόγηση των παροχών που χορηγούν τα ΤΕΑ στους δικαιούχους παροχών δεν γίνεται καμμία αναφορά στο σχετικό έγγραφο του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

**Πάντως, σύμφωνα με το *1081201/1363/Α0012/12-8-1992 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών* δεν θεωρείται εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και δεν υπόκειται σε φόρο η παροχή που καταβάλλεται εφάπαξ από τα Ταμεία Προνοίας και λοιπούς ασφαλιστικούς οργανισμούς στους ασφαλισμένους ή τις οικογένειές τους (περ.γ΄ παρ.3 του άρθρου 40 του ν.δ. 3323/1955).

[xxv] Άρτεμις Αναγνώστου-Δεδούλη «Η επαγγελματική ασφάλιση στην Ελλάδα. Λόγοι θέσπισης-Προοπτικές. Συνεισφορά στον κοινωνικό διάλογο», ΔΕΝ Τόμος 63ος, Τεύχος 1503, Νοέμβριος 2007, σελ. 1333, όπου σημειώνεται: «Ομοίως δεν εξετάστηκε η δυνατότητα να μπορούν να δραστηριοποιούνται στο χώρο της επαγγελματικής ασφάλισης και οι ασφαλιστικές εταιρίες. Παρόλες τις αρχικές επιφυλάξεις και τις ενδεχόμενες αντιδράσεις των εργατικών συνδικάτων η δυνατότητα της δραστηριοποίησης των ασφαλιστικών εταιριών με τις ίδιες προϋποθέσεις και δεσμεύσεις με τον ν. 3029/02 θα έπρεπε να εξεταστεί με την δέουσα σοβαρότητα και υπευθυνότητα. Σημαντικό ρόλο θα μπορούσαν να έχουν οι ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες στις επιχειρήσεις με αριθμό εργαζομένων κάτω των 100. Ο αριθμός αυτός είναι ο ελάχιστος αριθμός που προβλέπει ο νόμος για την ίδρυση των ΤΕΑ. Με το δεδομένο ότι ένας μεγάλος αριθμός ελληνικών επιχειρήσεων διαθέτει αριθμό εργαζομένων μικρότερο των 100, οι ασφαλιστικές εταιρείες θα μπορούσαν να κάλυπταν και το κενό αυτό με την δραστηριοποίηση του κλάδου ΙΧ«Κλάδος παρόμοιων εργασιών με την κοινωνική ασφάλιση». Η νομοθετική παρέμβαση θα πρέπει να διασφαλίζει και να εγγυάται την ανεξάρτητη λειτουργία του κλάδου αυτού, από τους υπόλοιπους κλάδους της ίδιας ασφαλιστικής εταιρίας (σχετικό και το άρθρο 4 της ως άνω οδηγίας 2003/41), να διασφαλίζει την με ίσους όρους παροχή υπηρεσιών από τα επαγγελματικά ταμεία και τις ασφαλιστικές εταιρείες καθώς και τον ισοδύναμο έλεγχο και εποπτεία του κλάδου αυτού με τα επαγγελματικά ταμεία. Ειδικότερα θα πρέπει να εξισορροπήσει τον αμιγώς ιδιωτικό κερδοσκοπικό χαρακτήρα των ασφαλιστικών εταιριών και τον μη κερδοσκοπικό και τον συλλογικό χαρακτήρα που επιχειρεί να εδραιώσει ο νομοθέτης του 3029/02 στην επαγγελματική ασφάλιση». Επίσης σύμφωνα και με άλλες απόψεις οι οποίες διατυπώνονται *«αν επιθυμούν οι ασφαλιστικές εταιρίες δεν εμποδίζονται να ενεργοποιηθούν στη <u>διαχείριση των επαγγελματικών ταμείων</u> βάσει των διατάξεων της παρ. VII 2 του άρθρου 13 του ΝΔ 400 όπως ισχύει. Με απλά λόγια, οι ασφαλιστικές εταιρίες μπορούν να προσφέρουν διαχειριστικές και μόνο υπηρεσίες, χωρίς όμως οι εισφορές για παράδειγμα να θεωρούνται ασφάλιστρα και έσοδα της ασφαλιστικής επιχείρησης»* (Β. Μαργιός, Αναλογιστής).

[xxvi] Βλ.αν. υποσ. 5.

[xxvii]Οι ασφαλιστικές εταιρείες είναι ανώνυμες εταιρείες κερδοσκοπικού χαρακτήρα με αποτέλεσμα να αυξάνεται και το κόστος διαχείρισης και διοίκησης, ενώ τα Τ.Ε.Α. μη κερδοσκοπικού. Η (Ε.)Ο.Κ.Ε, Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Πράσινο βιβλίο της Επιτροπής: Οι Επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά» 98/C 73/28 παρ.4.5., επισημαίνει ότι « *υπάρχει κεφαλαιώδης διαφορά μεταξύ των επιχειρήσεων ασφάλισης ζωής και των συνταξιοδοτικών ταμείων η οποία έγκειται στο γεγονός ότι οι πρώτες πωλούν τις υπηρεσίες τους ενώ στα περισσότερα κράτη μέλη τα συνταξιοδοτικά ταμεία δεν πωλούν υπηρεσίες. Επί πλέον οι επιχειρήσεις ασφάλισης ζωής υπόκειται σε κανόνες που ισχύουν για τις συνολικές δραστηριότητες κάθε εταιρείας οι οποίες περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα προστασίας και επενδυτικών προϊόντων*». Γιαυτό και όταν ακόμη οι ασφαλιστικές εταιρείες ασκούν δραστηριότητες παρόμοιες με τα επαγγελματικά ταμεία σύμφωνα με ρητή διάταξη του άρθρου 4 της οδηγίας 2003/41 ο διαχωρισμός η διαχείριση και η οργάνωση όλων των στοιχείων του ενεργητικού και υποχρεώσεων που αντιστοιχούν στις ανωτέρω δραστηριότητες πραγματοποιούνται χωριστά από τις υπόλοιπες δραστηριότητες των ασφαλιστικών επιχειρήσεων χωρίς καμία δυνατότητα μεταφοράς.

[xxviii] Συλλογική αλληλεγγύη μεταξύ της αυτής επαγγελματικής ομάδας και δυνατότητα σύστασης με συλλογικές συμβάσεις. Η Ευρωπαϊκή *Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (*Ε.)Ο.Κ.Ε) στην γνωμοδότησή της 2001/C155/07 «για την Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβούλιο και του Συμβουλίου για τις δραστηριότητες ιδρυμάτων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών», παρ.4.5, επισημαίνει ότι, οι εισφορές για την συνταξιοδότηση θα πρέπει να βασίζονται κατά προτίμηση σε συμφωνίες που κατοχυρώνονται με συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Επίσης η (Ε.)Ο.Κ.Ε στη γνωμοδότησή της 98/C 157/07 για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης των μισθωτών και μη μισθωτών που μετακινούνται εντός της ΕΕ», παρ.4.1,τονίζει ότι, τα επαγγελματικά συστήματα συνταξιοδότησης είναι από τη φύση τους συμβατικά και αποτελούν μέρος της σύμβασης εργασίας που υπογράφουν οι εργαζόμενοι. Επίσης Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο Ψήφισμα του σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής, "Προς μία ενιαία αγορά για τις επικουρικές συντάξεις - Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για τις επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά" εκτιμά: «*ότι τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα αποτελούν μέρος της αμοιβής των εργαζομένων, και επομένως, οι ρυθμίσεις που αφορούν τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα πρέπει να αποτελούν βασικό τμήμα των συλλογικών συμβάσεων εργασίας μεταξύ των κοινωνικών εταίρων»*,Πρόταση ψηφίσματος παρ.ΙΒ., Ο επιτ. καθηγητής Αθανάσιος Καρδαράς στο άρθρο του « Η ρύθμιση των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης με συλλογική σύμβαση εργασίας» Ε.Ε.Δ., ΤΌΜΟΣ 63^{ος} αριθ. Τευχ.1(1505) σελ.1. διατυπώνει την άποψη ότι, « Με την συλλογική σύμβαση εργασίας δεν μπορεί να επιτευχθεί η ίδρυση και η λειτουργία Τ.ΕΑ. Μόνο η ίδρυση μπορεί να συμφωνηθεί εγκύρως με ενοχικό όρο, η παράβαση αυτή του ενοχικού όρου συνεπάγεται υποχρέωση προς αποζημίωση».

[xxix] Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στην ανωτέρω πρόταση ψηφίσματος σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής: "Προς μία ενιαία αγορά …….για τις επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά" παρ.ΙΓ, εκτιμά ότι, «οι ασφαλισμένοι σε κλειστό επικουρικό συνταξιοδοτικό σύστημα είναι ταυτόχρονα και οι επενδυτές αυτού του συστήματος και, ως εκ τούτου, είναι αρμόδιοι να συμμετέχουν στην διαδικασία λήψεως αποφάσεων επί σημαντικών θεμάτων διαχείρισης των ταμείων». Επίσης στην αιτιολογική έκθεση, παρ. 10, τονίζεται «*Οι ασφαλισμένοι πρέπει να έχουν ουσιαστική συμμετοχή στην διαδικασία λήψεως αποφάσεων σχετικά με το ποιές επενδύσεις θα προωθηθούν με τα χρήματά τους. Η επιδίωξη κέρδους και μόνον δεν είναι συχνά προς το συμφέρον των ασφαλισμένων. Ο αυστηρός διαχωρισμός μεταξύ διεύθυνσης επιχειρήσεων και διαχείρισης των ασφαλιστικών ταμείων δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα να μην υπάρχει σύνδεση μεταξύ ασφαλισμένων εργαζομένων και συνταξιοδοτικών ταμείων. Σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη, στα ασφαλιστικά ταμεία ή συναφή ιδρύματα υπάρχουν κανόνες για το δικαίωμα συμμετοχής των ασφαλισμένων στην διαδικασία λήψεως αποφάσεων, επί παραδείγματι με εκπροσώπηση στο προεδρείο ή στο διοικητικό συμβούλιο του συνταξιοδοτικού οργανισμού. Η συμμετοχή των ασφαλισμένων που εφαρμόζεται σε "κλειστά συστήματα" σε πολλά κράτη μέλη πρέπει να αποτελέσει υπόδειγμα για μια ευρωπαϊκή οδηγία. Ωστόσο, τα δικαιώματα συμμετοχής στην διαδικασία λήψεως αποφάσεων σε "ανοικτά" συνταξιοδοτικά ταμεία (ομαδικές ασφάλειες ζωής, ανοικτά συνταξιοδοτικά ταμεία, κλπ) είναι λιγότερο εφικτά».*

[xxx] βλ.αν.Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο σχέδιο έκθεσης σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής «προς μία….» και στην αιτιολογική έκθεση, παρ.10, επισημαίνει: «*Στην περίπτωση που οι οργανισμοί αυτοί περιληφθούν στην οδηγία, πρέπει να θεσπισθούν διατάξεις διαφάνειας με στόχο να ενημερώνουν τους ασφαλισμένους σχετικά με την διάρθρωση των χαρτοφυλακίων και να τους διευκολύνουν με τον τρόπο αυτό να επιλέξουν με αντικειμενικά κριτήρια το συνταξιοδοτικό ταμείο βάσει των προσωπικών τους προτιμήσεων*» ρύθμιση η οποία περιλαμβάνεται ήδη στην σχετική οδηγία 2003/41/ΕΚ, άρθρο 11 και, στο άρθρο 7 παρ. 20 του ν.3029/2002 και την Υπουργική Απόφαση (Φ.Επαγ.ασφ./οικ.16/09-04-

2003) για τους όρους λειτουργίας των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΦΕΚ 462Β/17-04-2003) άρθρο 11.

[xxxi] Joint Report on Social Protection and Social Inclusion 2008, ΣΕΛ.10 European Commission, 2008, http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/joint_reports_en.htm#2008, -Pension Markets in Focus, OECD, December 2008, Issue 5, ΣΕΛ.9,10. http://oecd.org

[xxxii] Βλ. Άρτεμις Αναγνώστου-Δεδούλη, «*Σκέψεις για το ασφαλιστικό ζήτημα*», ΕΔΚΑ Ιουλίου 2007 σελ.497, Νεκτάριος Μιλτιάδης, «*Ασφαλιστική μεταρρύθμιση με συναίνεση και διαφάνεια*» Εκδόσεις Παπαζήση, 2008, Γιαννίτση Τάσου, *«Το Ασφαλιστικό (ως ορφανό πολιτικής) και μια διέξοδος»*, εκδόσεις ΠΟΛΙΣ, 2007,

[xxxiii] Αρτεμις Αναγνώστου-Δεδούλη, «*ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ = ΝΕΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ*», βλ.πρακτικά ημερίδας της 5ης Μαρτίου 2008 στον παρόντα τόμο και στην ηλεκτρονική διεύθυνση, www.epkodi.gr, -Νεκτάριος Μιλτιάδης, «*Ασφαλιστική μεταρρύθμιση με συναίνεση και διαφάνεια*» Εκδόσεις Παπαζήση, 2008, σελ.127 επ., -Τήνιος Πλάτων «*Πως Θα πληρωθούν οι συντάξεις; Μία νέα πρόταση για την Κοινωνική ασφάλιση*» Κοινωνία, Οικονομία και Υγεία, 4,1995,σελ.97-106

Η εισήγηση αυτή αναπτύχθηκε στο συνέδριο που πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα 20 Ιουνίου 2011, με θέμα: "Σύγχρονο Εργασιακό Περιβάλλον και Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση" και οργανώθηκε από Boussias Communications, του περιοδικού HR Professional, του ΕΙΜΑΔ (Ελληνικό Ινστιτούτο Μάνατζμεντ Ανθρώπινου Δυναμικού), της ΕΕΔΕ και τους Ius Laboris